

سوال

آیا پا گذاشتن بر روی تصویر مکه و اماکن مقدسه که بر روی سجاده‌های نماز نقش بسته حرام است؟ چون این‌جا برخی دعوت به نخریدن سجاده‌های نماز حاوی تصویر اماکن مقدس می‌دهند تا از پا گذاشتن بر آن جلوگیری شود... نظر شرع در این باره چیست؟ الله به شما جزای خیر دهد.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

تصویر آن‌چه روح ندارد مانند جمادات و درختان اشکالی ندارد و تصویر کعبه و اماکن مقدسه نیز اگر خالی از تصویر آدمی باشد همین حکم را دارد.

اما شایسته نیست که در برابر نمازگزار یا بر روی سجاده‌اش تصویر باشد، تا حواسش در نماز پرت آن نشود. بخاری (۳۷۳) و مسلم (۵۵۶) از عایشه - رضی الله عنه - روایت کرده‌اند که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - در خمیصه‌ای که بر روی آن تصاویری بود نماز گزارد و نگاهش به نقش‌های آن افتاد پس هنگامی که نمازش به پایان رسید فرمود: این خمیصه مرا برای ابی‌جهم ببری و انبجانیه ابی‌جهم را برای من بیاورید زیرا هم‌اکنون مرا از نمازم مشغول ساخت» هشام بن عروه از پدرش از عایشه روایت کرده که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - فرمود: **در نماز به نقش آن نگاه می‌کردم و می‌ترسم که مرا به فتنه بیندازد.**

خمیصه: لباسی از حریر یا پشم که بر روی آن نقش دارد.

انبجانیه: کسای ضخیم ساده‌ای که نقشی بر آن نیست.

بنابراین کراهت نماز گزاردن بر روی این سجاده‌های منقش به سبب مشغول شدن نمازگزار و پرت شدن حواس او در هنگام نماز است، نه به سبب بی‌احترامی به اماکن مقدسه و پا گذاشتن روی تصویر آن زیرا آن‌طور که به نظر می‌رسد این باعث بی‌احترامی به این اماکن نیست بلکه معمولاً صاحبان این سجاده‌ها از آن محافظت می‌کنند و معمولاً تصویر این اماکن در محل قرار گرفتن پاها نیست.

از شیخ ابن عثیمین - رحمه الله - درباره سجاده‌هایی که تصویر مساجد بر آن است پرسیده شد که آیا نماز خواندن روی آن

درست است؟

ایشان پاسخ دادند: «نظر من این است که شایسته نیست برای امام سجاده‌ای بگذارند که تصویر مساجد بر روی آن باشد، زیرا این ممکن است حواس او را پرت کند و توجهش را جلب کند و این باعث اخلال در نماز می‌شود، برای همین هنگامی که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - در خمیصه‌ای که بر آن نقش و نگار بود نماز گزارد نگاهش به آن نقش‌ها افتاد و پس از نماز فرمود: **این خمیصه مرا برای ابوجهم ببرید و انجانیه او را برایم بیاورید زیرا هم‌اکنون مرا از نماز مشغول داشت متفق علیه از حدیث عایشه رضی الله عنها.**

اما اگر به نظر آمد که امام به آن نقش و نگار مشغول نمی‌شود به این سبب که مثلاً نابیناست یا آن‌که این تصاویر آن‌قدر در معرض او بوده که دیگر حواسش را پرت نمی‌کند، به نظر ما اشکالی ندارد که بر روی آن نماز بگذارد» (مجموع فتاوی الشیخ ابن عثیمین: ۱۲ / ۳۶۲).

در فتاوی اللجنة الدائمة (۶ / ۱۸۱) آمده است:

«حکم نماز بر فرش‌هایی که شامل نقوشی به شکل بناهای اسلامی چنان‌که در فرش‌های مساجد موجود است چیست؟ حکم نماز بر روی این فرش‌ها اگر شامل تصویر صلیب باشند چیست؟ و آیا در مورد صلیب شرط است که خط پایین آن بلندتر از خط بالایی باشد و دو خط راست و چپ آن برابر باشد یا آن‌که هر دو خطی که بر روی هم قرار بگیرد (به شکل علامت جمع) صلیب به حساب می‌آید؛ لطفاً در این مورد توضیح دهید زیرا مسئله‌ای منتشر و گسترده است.

پاسخ: اولاً: مساجد خانه‌های خداوند است که به هدف برپا داشتن نماز و تسبیح الله تعالی در صبح و شام با حضور قلب و همراه با خشوع و تضرع و خشیت الله بنا شده‌اند. نقش و نگار بر روی فرش مسجد و دیوارهای آن سبب مشغول شدن دل از ذکر خداست و باعث از بین رفتن بخش بزرگی از خشوع نمازگزاران می‌شود، از همین روی بسیاری از سلف آن را مکروه دانسته‌اند. بنابراین شایسته است که مسلمانان از روی محافظت از کمال عبادت و دور کردن مشغولیت‌های ذهنی از اماکنی که در آن قصد تقرب به الله را دارند از تهیه این فرش‌ها برای مساجد خودداری کنند، اما نماز بر روی آن صحیح است.

ثانیاً: صلیب نشان مخصوص نصرانیان است که آن در عبادتگاه‌های خود می‌گذارند و بزرگش می‌دارند و آن را سمبل یک قضیه دروغین قرار داده‌اند یعنی اعتقاد باطل به صلیب کشیده شدن عیسی بن مریم علیه الصلاة والسلام حال آن‌که الله سبحانه و تعالی این ادعا را تکذیب کرده است:

وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ [نساء: ۱۵۷]

(حال آن‌که آنان او را نکشتند و مصلوبش نکردند بلکه امر بر آنان مشتبه شد).

برای همین جایز نیست که مسلمانان در فرش مسجد یا دیگر جاها آنها را قرار دهند و یا باقی‌اش بگذارند بلکه باید آن را به هدف دوری از منکر و عدم مشابهت با نصرانیان به طور کلی و مقدساتشان به شکل ویژه، تغییر دهند و در مورد صلیب فرق نمی‌کند که خط عمودی بلندتر از خط افقی باشد یا هم اندازه آن و یا آن‌که بخش بالای صلیب کوتاه‌تر از خط پایین باشد یا هم اندازه آن».

والله اعلم